

Asia: VN/917/2025

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle sähköistä tiedoksiantoa Verohallinnossa koskevaksi lainsäädännöksi

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Vanhusasiavaltuutetun lakisääteisenä tehtävänä on edistää ikääntyneiden ihmisten oikeuksien toteutumista. Osa tätä tehtävää on seurata lainsäädännön kehittämistä ja toimeenpanoa sekä yhteiskunnallista päätöksentekoa sekä arvioida niiden vaikutuksia ikääntyneisiin.

Esityksessä ehdotetaan, että verotuspäätösten ja muiden verotusta koskevien asiakirjojen sähköistä tiedoksiantoa laajennettaisiin.

Vanhusasiavaltuutettu pitää välttämättömänä sitä, että huolehditaan siitä, että vaihtoehtoisia asiointi- ja viestintäkanavia on tarjolla heille, jotka ei käytä digipalveluita tai jotka eivät kykene itsenäisesti digitaaliseen asiointiin. On tärkeää, että tosiasiallisesti varmistetaan heille yhdenvertaiset mahdollisuudet omien asioiden hoitamiseen ja tiedonsaantiin. Näiden vaihtoehtoisten kanavien käytön tulee olla helppoa, eikä niiden löytäminen tai käyttö saa edellyttää digitaalisia taitoja esimerkiksi yhteystietojen tai ohjeiden löytämiseksi.

Suomessa on 65 vuotta täyttäneitä 1,3 miljoonaa, yli 75-vuotiaita on yli 626.000 ja 90 vuotta täyttäneitä noin 60.000 (Tilastokeskus 2024). Arviolta kokonaan vailla digitaitoja on 300 000–330 000 iäkästä.

Vuonna 2022 65–74-vuotiaista 10 prosenttia ja 75–89-vuotiaista 35 prosenttia ei ollut koskaan käyttänyt internetiä (Internetin käyttö ikäryhmittäin, Tilastokeskus 2023). Yli 90-vuotiaiden tilanteesta Tilastokeskus ei kokoa tietoa.

THL:n mukaan 85–100-vuotiaista noin 70 prosenttia ei ollut itsenäisesti käyttänyt internetiä (Saukkonen ym. 2021;2022).Kaiken kaikkiaan iäkkäistä arviolta 600 000 ei pysty itsenäisesti asioimaan sähköisesti.

Digitaalisten palvelujen ulkopuolella ovat usein myös ikääntyneet, joilla heikko terveydentila tai toimintakyky (Saukkonen ym. 2021; 2022). Osa iäkkäistä ei halua käyttää digitaalisia palveluja tai he eivät luota omaan oppimiskykyyn tai he kokevat, ettei kielitaito riitä digitaaliseen asiointiin. Myöskään laitteita ja internet-yhteyksiä ei ole kaikilla (Rasi & Taipale 2020, Ikäteknologiakeskus 2022).

Ehdotuksen mukaan verovelvollinen voisi ilmoittaa Verohallinnolle, että hän ei käytä Verohallinnon sähköistä asiointipalvelua. Tällöin yhden ilmoituksen pitäisi riittää. Jos sähköisen asiointipalvelun käyttö tämän ilmoituksen jälkeen kuitenkin veisi verovelvollisen jälleen sähköisen tiedoksiantomenettelyn piiriin, tulee tästä tiedottaa verovelvolliselle selvästi.

Muutoksesta tulee viestiä kansalaisille mahdollisimman aikaisessa vaiheessa, monikanavaisesti ja saavutettavalla tavalla. Nettipohjainen viestintä ei tavoita kaikkia.

Digitalisaation avulla pystytään merkittävästi edistämään myös ikääntyvien ihmisten yhdenvertaisuutta esimerkiksi tuottamalla asuinpaikasta riippumattomia palveluita. Digitaidot vahvistavat mahdollisuuksia osallistua ja vaikuttaa. Vanhusasiavaltuutettu pitää tärkeänä sitä, että tukea digitaalisten taitojen elinikäiseen oppimiseen ja ylläpitämiseen tulee taata kaikille sitä tarvitseville elämänkulun loppuun asti.

Vaihtoehtoisia asiointi- ja viestintäkanavia tulee järjestää niille henkilöille, jotka eivät käytä digipalveluita. Mahdollisuus vaikuttaa, hoitaa asioitaan tai saada tietoa tulee taata yhdenvertaisesti kaikille.

Vuorela Marjut
Vanhusasiavaltuutettu